
ность. Разумеется, такая последовательность не означает, что военная составляющая стала периферией государственного управления обеспечением национальной безопасности; она указывает на обусловленность военной безопасности состоянием общества в целом.

Государственное управление национальной безопасностью сегодня – это повседневное обеспечение общих условий развития экономики страны, повышения ее технического и технологического уровня и общей конкурентоспособности, обновления и повышения наукоемкости производимой продукции, развития человеческого потенциала в образовательно-воспитательных процессах и текущем потреблении, максимально возможная консолидация общества и, тем самым, наращивание политического, экономического, научно-технического, социального, духовного, военного потенциалов страны. Следовательно, государственное управление обеспечением национальной безопасности в современных условиях – это, по существу, управление обществом в целом. В этом качестве оно и должно изучаться всеми социально-гуманитарными науками.

Литература

1. Штурба, Е.В. Историография, источники и методология изучения государственной политики в сфере обеспечения национальной безопасности Российской Федерации / Е.В. Штурба // Историческая и социально-образовательная мысль. – 2011. – № 1–2. – С. 1–32.
2. Ольшевский, В.Г. Национальная безопасность и социально-гуманитарные науки в контексте коэволюционной парадигмы: контуры проблемы / В.Г. Ольшевский // Фундаментальные и прикладные исследования: проблемы и результаты: сб. материалов VI Междунар. науч.-практ. конф., Новосибирск, 30 августа 2013 г. / Центр развития науч. сотрудничества; под общ. ред. С.С. Чернова. – Новосибирск, 2013. – С. 66–70.
3. Стратегия национальной безопасности Российской Федерации до 2020 года: утв. Указом Президента РФ от 12 мая 2009 г. № 537 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.scrf.gov.ru/documents/99.html/>. – Дата доступа: 10.12.2011.
4. Концепция национальной безопасности Республики Беларусь: утв. Указом Президента Респ. Беларусь 9 ноября 2010 г. № 575. – Минск, 2010. – 43 с.
5. Аксючиц, В. Ресурсы духовного возрождения [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.apn.ru/publications/article21859.htm>. – Дата доступа: 13.11.2013.
6. Михайлёнок, О.М. Гуманитарная культура как фактор национальной безопасности / О.М. Михайлёнок // Россия реформирующаяся: Ежегодник Ин-та социологии РАН. Вып. 9. – М., 2010. – С. 108–122.
7. Рыхтик, М.И. Стратегическая культура и новая концепция национальной безопасности США [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cir.nnov.ru>. – Дата доступа: 17.12.2013.
8. Миндели, Л.Э. Обеспечение национальной безопасности в сфере науки, технологий и образования // ЭТАП: Экономическая теория. Анализ. Практика [Электронный ресурс]. – 2012. – № 1. – Режим доступа: http://www.issras.ru/paper/etap01_2012_Mindeli.php/. – Дата доступа: 17.05.2013.

ДВАЯВЕРСТВА ЯК АДЗІН З ВЫНІКАЎ СПЕЦЫФІКІ ХРЫСЦІЯНІЗАЦЫІ НАСЕЛЬНІЦТВА БЕЛАРУСІ

В.А. Пілецкі

Мінскі інстытут кіравання, г. Мінск, Беларусь

ekonhistbel@mail.ru

Дваяверства (двухвер’е) даволі распаўсюджаная з’ява ў грамадскім і культурным жыцці розных краін. Яна выражаецца ў адначасовым захаванні і суіснаванні як традыцыйнага хрысціянства так і элементаў дахрысціянскіх язычніцкіх вераванняў. Такі рэлігійны сінкрэтызм (спалучэнне рознародных элементаў) мае пад сабой гістарычную аснову і звязаны з заваяваннем арэала язычніцкай сацыяльна-тэрытарыяльнай прасторы хрысціянствам як веравучэннем і рэлігійна-палітычнай сілай. З’яўленне дваяверства як асобнай праблемы грамадскага жыцця сягае ў глыб вякоў яшчэ да часоў зараджэння і станаўлення хрысціянства ў Еўропе. Вядомы нават творы-пропагандысты многіх знакамітых дзеячоў хрысціянства, такіх як: Васіль Вялікі, Астэрый Амасійскі, сучаснік Іаана Златавуста (...супраць святкавання календаў [1]), і інш., накіраваныя на барацьбу з гэтай сацыяльна-канфесійнай, культурнай і рэлігійна-палітычнай з’явай.

У гісторыі Беларусі, дваяверства, акрамя традыцыйных прычын яго ўзнікнення характэрных для гісторыі іншых народаў, мае ў якасці асновы, своеасабліваць працэсу хрысціянізацыі. Увогуле

хрысціянiзацыя насельнiцтва беларускiх зямель як навукова гiстарычная праблема, ўсё яшчэ застаецца адносна слаба даследаванай у гiстарыяграфii. Не выключана што гэта звязана, не ў апошнюю чаргу, i з вострай актуальнасцю праблемы не пазбаўленай iдэалагiчнай i палiтычнай падаплёкі. Так склалася яшчэ з часоў расійскай [2] i савецкай гiстарыяграфii [3], прадстаўнiкi якіх лiчылі тэрыторыю Беларусi неад'емнай часткай Кiеўскай Русi i звязвалi хрышчэнне яе насельнiцтва з хрышчэннем тэрыторый гэтай дзяржавы – што хрысціянства тут запанавала пачынаючы з X ст. Разам з тым вядома, што пiсьмовых сведчанняў пра хрышчэнне Полацкай зямлi чамусцi няма нi ў адной гiстарычнай крынiцы.

Звестак няма нi ў летапісах (нi ў адным са спісаў «Аповесцi мiнулых гадоў»), нi ў хроніках, нi ў юрыдычных, нi ў замежных, нi ў якіх небуць iншых крынiцах. Нiдзе не расказваецца пра факт хрышчэння Полацка. Забыць пра такую падзею кiеўскія летапісцы канешне ж не маглі. Полацк быў адной з трох найбуйнейшых першадзяржаў ва ўсходнееўрапейскм рэгіёне. Амаль уся тагачасная гiсторыя выкладзеная ў «Аповесцi...» круцiцца вакол праблемы ўзаемаадносiн Полацка, Кiева i Ноўгарада. Складальнiкi «Аповесцi...», падрабязна расказалi пра прымусовае хрышчэнне кiеўлян, пра задушэнне супрацiўлення хрышчэнню часткi жыхароў Ноўгарада, пра хрышчэнне iншых гарадоў Кiеўскай Русi. Нават пра хрышчэнне маленькага Мурама, які не адыгрываў значнай ролі ва ўсходнееўрапейскай палiтыцы – i то было сказана. А пра буйную Полацкую дзяржаву – не сказана нічога. Чаму? Вiдаць таму, што не было пра што расказваць. Такога факта, як адначасовае хрышчэнне жыхароў Полацка, хутчэй за ўсё не было зусiм. Кiеўскi князь не хрысціў Полацк.

Беларускія гiсторыкi С.В. Тарасаў [4], У.А. Арлоў [5, с. 8–11] i iнш., глыбока прааналiзаваўшы праблему хрысціянiзацыi, з апорай на розныя ўскосныя сведчання гiстарычных крынiц, а таксама на скандынаўскія сагі, звярнулі ўвагу на тое, што працэс хрышчэння беларускiх зямель меў значныя адрозненнi ад аналагiчнага на тэрыторыі Кiеўскага княства. Па-першае, на iх думку, кiеўскi князь не мог хрысціць Полаччыну, бо яна не з'яўлялася часткай тэрыторыі яго дзяржавы, а была суседняй краiнай. Па-другое, тут не было гвалтоўнага хрышчэння: тут iшоў працэс «мiрнага ўрастання» хрысціянства ў язычнiцкае асяроддзе, які ахапіў даволі працяглы перыяд аж да XIV–XV стст.

З тым што працэс хрысціянiзацыi не быў завершаны, а працягваўся i падчас iснавання ВКЛ, былі згодны, ў той цi iншай ступенi, i некаторыя даследчыкi-папярэднiкi. Так беларускі этнограф i гiсторык культуры XIX ст. А.А. Багдановiч, вывучаючы перажыткi старажытнага «светасузірання» беларусаў, адзначаў мноства доказаў прысутнасцi многабожжа ў грамадскай iдэалогiі на тэрыторыі Беларусi аж да XIX ст. [6, с. 11]. А беларускі савецкі навуковец (кандыдат фiласофскiх навук, спецыяліст па праблеме хрышчэння Русi), Г.М. Філіст пісаў, што «...хрысціянiзацыя Беларусi працягвалася ... да кастрычніка 1917 г., павольна пранiкаючы ў свядомасць народных масаў. (Прычым – В.П.), яно (хрысціянства – В.П.) так i не стала дамінуючым ..., таму, насуперак сцверджанням сучасных апалагетаў праваслаўя ... яно нiколі не мела вызначальнага ўплыву на фарміраванне нацыянальнай самасвядомасцi, нацыянальнай культуры ... i тым больш на (станаўленне – В.П.) беларускай дзяржаўнасцi» [7, с. 196–197].

Так цi iнакш, з усяго сказанага вынікае, што нават падчас iснавання ВКЛ, на тэрыторыі Беларусi разам з хрысціянствам (у асабе праваслаўнай i каталiцкай канфесiй), працягвала iснаванне i язычнiцтва. Калі гаварыць пра жыхароў Княства, то можна з упэўненнасцю адзначыць, што шырокія колы насельнiцтва ў XIII–XIV стст., былі яшчэ ў значнай ступенi па перакананнях язычнiкамі. Яны канешне ведалі, што дзяржаўнай iдэалогiяй з'яўлялася хрысціянства, наведвалі хутчэй за ўсё i храмы, тым больш што ўлады, вiдаць, за гэтым сачылі, але гэта яшчэ было на ўзроўнi неабходнасцi. Для шырокіх колаў грамадства верай бацькоў было яшчэ, несумненна, многабожжа.

У асяроддзi гарадскога насельнiцтва канешне ж працэнт уплывовасцi хрысціянства быў намнога вышэйшым. Мы згодны з С.В. Тарасавым, які адзначаў, што працэс распаўсюджвання хрысціянства iшоў па схеме «князь – дружына – горад – вёска» [8, с. 82]. Але i ў гарадах яшчэ (тым больш на асабістым узроўнi, у сямейных адносiнах, i iнш.) значную ролю адыгрывала язычнiцтва. Iнакш кажучы, хрысціянства яшчэ не стала светапогляднай сiстэмай насельнiцтва Беларусi ў перыяд XIII–XIV стст. Што тычыцца грамадска-палiтычных адносiн, то тут была i ўвогуле спецыфічная сiтуацыя. З аднаго боку, сiстэма ўлады грунтавалася на хрысціянстве (на праваслаўі цi каталiцтве: якія вялі памiж сабой жорсткую барацьбу), а з другога, язычнiцтва яшчэ дзейнiчала (у пэўных галiнах функцыянавання дзяржавы) на правах раўнапраўя з хрысціянствам.

Завяршаючы кароткі аповяд прысвечаны гiстарычнай матывацыі рэлігiйна-палiтычнага сiнкрэтызму ў гiсторыі нашай краiны, можна зазначыць наступнае. Наяўнасць дваверства на тэрыторыі Беларусi, якое захавалася ў пэўнай ступенi аж да XIX ст., а дзе-нiдзе яшчэ сустракаецца i сёння, мае не толькі агульнаеўрапейскія карані, але было звязана, ў першую чаргу, са спецыфікай

хрысціянізацыі насельніцтва беларускіх зямель. Адсутнасць адначасовага (прымусовага) акта хрышчэння – абумоўленага відаць адасобленасцю Полаччыны ці непадпарадкаванасцю кіеўскаму княжацкаму кіраўніцтву – прывяла да паступовай, расцягнутага па часе хрысціянізацыі («мірнага ўрастання» хрысціянства ў язычніцкае асяроддзе). Яна хоць і абаялася на непасрэдную зацікаўленасць палітычнай улады полацка-тураўскага перыяду, а пазней і кіраўніцтва ВКЛ, дабіцца канчатковага панавання монатэізму, але ўсё-ж, гістарычна працягвалася павольнымі негвалтоўнымі метадамі. Апошняе і паслужыла, ў першую чаргу, захаванню на гістарычна працяглы перыяд у гісторыі Беларусі такой своеасаблівай сацыяльна-канфесійнай, культурнай і рэлігійна-палітычнай з’явы, як дваяверства.

Літаратура:

1. Святитель Астерий Амасийский. Слово обличительное против празднования Календ // Азбука веры. Библиотека Святых отцов и Учителей Церкви [Электронный ресурс]. – 2014. – Режим доступа: http://azbyka.ru/otechnik/?Asterij_Amasijskij/slovo-oblichitelnoe-protiv-prazdnovaniya-kalend#sel=7:1,8:5. Дата доступа : 01.03.2014.
2. Голубинский, Е.Е. История русской церкви. / Е.Е. Голубинский. Т.1–2, 2-е изд. М., 1902–1904 (репринт – М., 1997).
3. Рапов, М.О. Русская церковь в IX– первой трети XII вв. / М.О. Рапов. – М.: Наука, 1988. – 244 с.
4. Тарасаў, С.В. Хрышчэнне Полацкай зямлі / С.В. Тарасаў // Спадчына 1990, №3; ён жа: Прылучэнне да хрысціянства // Беларускі гістарычны часопіс 1993, №1.
5. Арлоў, У.А. Як хрысцілася Полацкае княства // Арлоў У.А. Еўфрасіння Полацкая / У.А. Арлоў. – Мінск: Мастацкая літаратура. 1992. – 220 с.
6. Богданович, А.Е. Пережитки древнего мирозерцания у белорусов / А.Е. Богданович. Этнографический очерк. – Гродно: Губернская типография. 1895. – 186 с.
7. Филлист, Г.М. Введение христианства на Руси: предпосылки, обстоятельства, последствия / Г.М. Филлист. – Минск: Беларусь. – 1988. – 254 с.
8. Тарасаў, С.В. Адкуль прыйшло хрысціянства на Беларусь? // 3 гісторыяй на «Вы». Публіцыстычныя артыкулы. Выпуск другі. / Уклад. У.А. Арлова. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1994. – 351 с.

ПОНИМАНИЕ КАК ФЕНОМЕН ХУДОЖЕСТВЕННОЙ КОММУНИКАЦИИ

А.А. Потоцкий

Минский институт управления, г. Минск, Беларусь

Проблематика, связанная с пониманием, пронизывает самые различные области знания – от фундаментальных дисциплин до прикладных, – которые не только изучают, но и осознают необходимость решения проблемы понимания как предпосылку своего дальнейшего развития. Однако вопрос о природе понимания, его сущностных характеристиках, условиях и основаниях до самого последнего времени остается чрезвычайно сложным и нерешенным как в отечественной, так и в зарубежной философской и культурологической литературе. Именно поэтому данный вопрос в настоящее время выдвинулся в ряд наиболее обсуждаемых проблем научного познания, а обилие подходов, мотивов обращения к этой проблеме делает особенно настоятельным ее философско-культурологическое рассмотрение.

Исследование феномена понимания приобретает особое звучание в культурологическом аспекте, при изучении современной художественной культуры, провозглашающей в качестве главного творческого принципа радикальный плюрализм стилей и художественных программ, мировоззренческих моделей и языков культуры и отказывающейся от идеи иерархичности культурного пространства. Идеал оригинального авторского произведения в современном искусстве все чаще сменяется идеалом конструкции как стереофонического коллажа явных и скрытых цитат, каждая из которых отсылает к различным сферам культурных смыслов и выражена в своем языке, требующем особой процедуры узнавания и интерпретации.

В условиях трансформации коммуникативной модели в западной культуре XX века, повлекшей за собой смену монологического типа коммуникации диалогическим, представляется актуальным изучение понимания как феномена, рождающегося в рамках художественной коммуникации, то есть в ситуации акцентированного полифонизма и диалогичности.

Наиболее продуктивным для исследования понимания как феномена художественной коммуникации видится использование герменевтического и постструктуралистского подходов, которые акцен-